

Продан К. М.

*студентка II курсу бакалаврату,
Навчально-науковий інститут права,
психології та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»
<https://orcid.org/0009-0007-0206-5130>*

Олійник В. І.

*студентка II курсу бакалаврату,
Навчально-науковий інститут права,
психології та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»
<https://orcid.org/0009-0001-1209-8688>*

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ КРИПТОВАЛЮТИ ЯК ДОПОМОГИ УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ¹

JEL Classification: K 39
SECTION “LAW”: Право

Анотація. З початком повномасштабного вторгнення Росії в Україну саме криптовалюта стала одним із найбільших каналів фінансування Збройних Сил України (далі - ЗСУ) та ефективним способом збереження коштів на час інфляції.

Через обмеження в проведенні валютних операцій під час воєнного стану використання цифрових активів допомогло спростити та прискорити постачання гуманітарної та військової допомоги. Вже 26 лютого 2023 року на офіційному Twitter-акаунті України були опубліковані криптовалютні адреси для пожертвувань у Bitcoin, Ethereum та USDT. Якщо раніше цифрові активи були популярним, але високоризиковим способом заробітку, то сьогодні — це ефективна допомога Збройним Силам України та сотням тисяч українців, які опинилися на межі гуманітарної катастрофи.

Незважаючи на війну, ми продовжуємо працювати над легалізацією ринку віртуальних активів, бо віримо в нашу перемогу.

Наша мета — створити в Україні одні з найкращих умов для криптоіндустрії та розвитку блокчейн-інновацій. Адже вже сьогодні ми маємо потужний потенціал для того, щоб стати справжнім світовим криптохабом.

Легалізація дозволить глобальним криптокомпаніям з багатомільярдною капіталізацією працювати в Україні, створювати додаткові робочі місця, залучати інвестиції та прискорити економічне відновлення нашої країни.

Однак, варто звернути увагу на деякі питання, пов'язані з використанням криптовалюти. Так, влада повинна регулювати її використання, оскільки вона може бути використана для фінансування тероризму або інших кримінальних дій; вона є цифровим активом, який може бути підданим кібератакам та крадіжкам, тому необхідно забезпечити належний рівень безпеки використання криптовалюти. Криптовалюта повинна бути прозорим та відкритим, щоб забезпечити довіру до процесу та запобігти корупції; вона є новим технологічним рішенням, за допомогою якого стає можливим забезпечення належного рівня освіти щодо її використання та функціонування.

¹ Науковий керівник: Бек У.П. кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права та процесу ІППО Національного університету «Львівська політехніка», <https://orcid.org/0000-0002-1770-4237>

Отже, використання криптовалюти може стати одним зі способів допомоги Україні в умовах воєнного стану, але воно повинно бути розглянуте в контексті належного регулювання, безпеки, прозорості та розвитку інфраструктури, а також освіти.

Ключові слова: криптовалюта, війна, гуманітарна допомога, майнінг; електронні гроші; віртуальна валюта біткоїн; криптовалютні біржі.

Annotation. With the beginning of the full-scale invasion of Russia into Ukraine, it was cryptocurrency that became one of the largest channels of financing the Armed Forces of Ukraine (hereinafter - the Armed Forces) and an effective way to save money during inflation.

Due to restrictions on currency transactions during martial law, the use of digital assets has helped simplify and speed up the delivery of humanitarian and military aid. Already on February 26, 2023, cryptocurrency addresses for donations in Bitcoin, Ethereum and USDT were published on the official Twitter account of Ukraine. If earlier digital assets were a popular but high-risk way of earning money, today they are an effective aid to the Armed Forces of Ukraine and hundreds of thousands of Ukrainians who are on the brink of a humanitarian disaster.

Despite the war, we continue to work on the legalization of the virtual asset market, because we believe in our victory.

Our goal is to create in Ukraine one of the best conditions for the crypto industry and the development of blockchain innovations. After all, today we already have a powerful potential to become a real global crypto hub.

Legalization will allow global crypto companies with a multi-billion capitalization to work in Ukraine, create additional jobs, attract investments and accelerate the economic recovery of our country.

However, it is worth paying attention to some issues related to the use of cryptocurrency. Yes, the government should regulate its use, because it can be used to finance terrorism or other criminal activities; it is a digital asset that can be exposed to cyber-attacks and theft, so it is necessary to ensure an adequate level of security; the use of cryptocurrency should be transparent and open to ensure trust in the process and prevent corruption; it is a new technological solution, so it is necessary to ensure the appropriate level of education regarding its use and operation.

Therefore, the use of cryptocurrency can become one of the ways to help Ukraine in the conditions of martial law, but it must be considered in the context of proper regulation, security, transparency and development of infrastructure, as well as education.

Keywords: cryptocurrency, war, humanitarian aid, mining; electronic money; virtual currency bitcoin; cryptocurrency exchanges.

Вступ

Аналіз дослідження проблеми. Враховуючи популяризацію криптовалюти серед населення України, зростає зацікавлення цією галуззю економіки серед науковців і практиків (Мавдрик В., Арутюнян Е., Болтян. О. Дем'янюк М. та ін.).

Постановка проблеми. Дослідження користі використання криптовалюти під час війни та з метою допомоги армії та народу:

Децентралізація: Криптовалюти є децентралізованими, тобто їх не контролює жодна центральна влада або установа. Це означає, що кожен користувач може безпосередньо контролювати свої кошти та транзакції, без необхідності проходити через посередників, таких як банки.

Анонімність: Криптовалюти можуть забезпечити більшу приватність та анонімність користувачів. Зазвичай, транзакції проводяться за допомогою псевдонімів, що робить їх важкими до відстеження та аналізу.

Глобальний доступ: Криптовалюти доступні для будь-якого користувача, який має доступ до Інтернету, незалежно від місцезнаходження та географічних обмежень.

Безпека: Криптографічні протоколи, що використовуються в криптовалютах, забезпечують високий рівень безпеки та захисту від шахрайства, підробки та хакерських атак.

Інвестиції: Для багатьох людей криптовалюти є засобом інвестування. Багато людей вважають, що криптовалюти мають великий потенціал для зростання вартості в майбутньому, тому вони купують криптовалюти з метою збереження та збільшення свого капіталу.

Метою статті є досягнення результатів наукових пошуків, що пов'язані із застосуванням поняття криптовалюти та правових підстав для її застосування у фінансовій сфері України.

Результати

Головним небезпечним викликом для України у 2022 році стала військова агресія зі сторони Росії. Це вплинуло на зростання витрат пов'язаних із забезпеченням обороноздатності держави у всіх її проявах (економічних, соціальних, політичних, правових, ресурсних та інших).

Зазначимо що криптовалюта як один із інститутів фінансового забезпечення не має усталеного застосування у регулюванні фінансових відносин.

Історія виникнення поняття криптовалюти сягає кінця 20-го століття. У 1998 році, Сатоші Накамото, опублікував документ, що описує систему електронних платежів, яку він назвав "Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System". Він описав систему, яка дозволяє користувачам безпечно передавати цифрові кошти один одному без посередництва банків та інших фінансових установ.

Ця система базується на технології блокчейн, яка дозволяє зберігати та передавати інформацію без можливості її змінення. Крім того, вона використовує криптографію для забезпечення безпеки транзакцій.

Перші біткоіни були створені в 2009 році Сатоші Накамото. У перші роки існування біткоіна він був мало відомим та мало використовувався. Проте з часом його популярність зросла, і з'явилися інші криптовалюти

Криптовалюта – це код та об'єкт транзакцій у криптомережах, що має грошовий еквівалент. Криптовалютами із найбільшою капіталізацією сьогодні є Bitcoin (BTC), Ethereum (ETH) та Tether (USDT). Цей вид активу є взаємозамінним, аналогічно звичайній валюті. Після початку військової агресії зі сторони Росії, однією із найбільш резонансних подій в українському крипто-просторі стала анонімна пожертва NFT CRYPTOPUNK #5364 на крипто-гаманець Мінцифри України, яку держава реалізувала за 90 ETH (~101 тисяч доларів на момент продажу).[1]

Криптовалюта є альтернативним вираженням звичайної валюти і має низку своїх переваг та недоліків. До переваг, на нашу думку, можна віднести такі: відкритий код алгоритму дає змогу добувати криптовалюту кожному, анонімність транзакцій, відсутність єдиного цифрового банку, відсутність контролю за транзакціями та платежами, гроші зберігаються децентралізовано, тобто на гаманцях мільйонів користувачів у всьому світі, емітується обмежена кількість монет, неможливість підробки.

Незважаючи на те, що криптовалюти мають багато переваг, вони також мають деякі недоліки: через відсутність регулюючих механізмів немає гарантії збереження електронних криптогаманців, висока мінливість криптовалюти, можливі заборони з боку національних регуляторів, неможливість поновити гроші у гаманці у разі втрати паролю, з часом майнінг перестає бути рентабельним для окремих користувачів. Але деякі з переваг криптовалюти є водночас і її недоліками. Так, повні анонімність конфіденційність транзакцій роблять можливим спекулювання валютою та використання її для вчинення протиправних діянь, таких як торгівля людьми, контрабанда наркотиків, фінансування тероризму тощо. Найбільшою проблемою криптовалют зараз залишається різке коливання курсу. Це не дає змогу використовувати криптовалюти як платіжний засіб.[2]

Наприкінці квітня світовий провайдер криптовалютної та блокчейн-інфраструктури Binance запустив криптокартку біженця для всіх поточних і нових користувачів з України, які були вимушені

виїхати через війну з росією. Біженці, які пройшли перевірку місцевими некомерційними організаціями та подали заявку на отримання криптокарток, отримуватимуть 75 BUSD (еквівалентних \$75) на місяць протягом трьох місяців. А ще на початку березня криптовалютна біржа Coinbase заблокувала 25 000 гаманців, пов'язаних із росіянами та російськими компаніями. Відтак криптовалюта під час війни може стати додатковим інструментом і для допомоги ЗСУ, і для боротьби із загарбниками на фінансовому фронті. Слід особливо відзначити, що багато представників криптоком'юніті відразу відреагували і зробили свій вклад для допомоги нашій державі у боротьбі з окупантами, перерахувавши кошти на гаманці перевірених благодійних фондів. За попередніми даними ЗМІ, лише на офіційні гаманці Мінцифри було перераховано крипто в еквіваленті \$71 млн. Також завдяки платформам з продажу NFT багато талановитих художників змогли привернути увагу до обставин, що склалися в Україні. Вони токенизують свою творчість та виставляють її на продаж, а отримані кошти направляють на благодійність.

Окремої уваги заслуговують деякі «смаколики» від сурпто-players ринку для громадян України, зокрема, скасування комісій за транзакції або Airdrops на гаманці українців. Також переведення своїх валютних активів із фіату в стейблкоїни з подальшим зберіганням їх на гаманцях українців допоможе зберегти їх у відносній цілості. Для тих українців, що виїхали за кордон та не встигли відкрити свій банківський рахунок, цей вид зберігання активів також буде доречним[2]. Взагалі, у 2022-му Україна посіла третє місце у рейтингу прийняття криптовалюти населенням, за даними ресурсу Chainalysis, поступившись тільки В'єтнаму і Філіпінам. Сьогодні понад 6,5 мільйонів українців володіють криптовалютою. Аналітики цього ж ресурсу вказували, що у березні 2022 року обсяг торгівлі в українській гривні на платформах Binance та LocalBitcoins зріс на 121%. Причини такого зростання цілком очевидні.[3]

В дослідженні аналітичної блокчейн-компанії Chainalysis 2022-го року йдеться про те, що Україна посіла третє місце в глобальному рейтингу поширення криптовалют серед населення після В'єтнаму та Філіппін. За даними дослідницької компанії Trippler A, кількість громадян, які володіють криптовалютами в нашій країні, за рік зросла на понад 2%, і на початок 2022 року криптоактиви були у 15,72% населення, або у 6,5 мільйона українців. На жаль, це все приблизні дані, а їхня достовірність умовна. Аналогічна ситуація і з тим, що немає точної кількості криптовалютних гаманців, якими володіють жителі України. Це визначити неможливо. Кількість гаманців може змінюватися і зовсім необов'язково дорівнює кількості власників. На жаль, криптовалюти децентралізовані й не мають центральних регуляторів, таких як центробанки, які відстежували б їхні обсяги чи розподіл серед власників. Безумовно, залучення крипто у традиційний грошовий ринок має багато чого змінити і в цьому аспекті.

Хай там як, популярність криптовалюти та технології блокчейн в Україні очевидна. До речі, ми стали першою державою, уряд якої відкрив збір грошей у криптовалюті, залучивши на воєнні потреби майже 200 млн доларів в еквіваленті. Обміняти ці пожертви на долари США теж було непростим завданням. Єдина біржа, що на той момент погодилася на такий обмін, — це FTX, яка нещодавно збанкрутувала.[4]

Маємо надію, що у найближчий час приймуть відповідний акт, оскільки такий у сукупності із Законом України від 17.02.2022 року № 2074-IX «Про віртуальні активи» який поки не вступив в силу буде здійснювати правове регулювання відносин із криптовалютою у повному обсязі, що так необхідне Україні особливо у час війни. Аргументовано різний підхід Європейського Союзу до правового статусу криптовалют – одні країни визнали доцільність їх використання та працюють над створенням законодавчої бази, яка зміцнює правовий статус віртуальних валют, а інші країни відкидають криптовалюти та забороняють їх обіг [4].

Нагадаємо, що 15 березня 2022 року Президент України підписав Закон України «Про віртуальні активи» (далі – «Закон»).

Закон був прийнятий Верховною Радою України ще 8 вересня 2021 року, однак Президент України наклав на нього вето. Таке рішення було мотивоване недоцільністю створення нового

органу, що здійснюватиме регулювання обігу віртуальних активів, та пропозицією віднести відповідні питання до компетенції Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку.

Згідно Закону загальними принципами державного регулювання обороту віртуальних активів є:

- 1) доцільність - обґрунтована необхідність державного регулювання окремих правовідносин з метою вирішення існуючої проблеми;
- 2) адекватність - відповідність форм та рівня державного регулювання правовідносин потребі у вирішенні існуючої проблеми та ринковим вимогам з урахуванням усіх прийнятних альтернатив;
- 3) ефективність - забезпечення досягнення внаслідок дії регуляторного акта максимально можливих позитивних результатів за рахунок мінімально необхідних витрат ресурсів суб'єктів господарювання, громадян та держави;
- 4) збалансованість - забезпечення у регуляторній діяльності балансу інтересів суб'єктів господарювання, громадян та держави;
- 5) передбачуваність - послідовність регуляторної діяльності, відповідність її цілям державної політики, планам з підготовки проектів регуляторних актів, що дає змогу суб'єктам господарювання здійснювати планування їхньої діяльності;
- 6) прозорість та врахування громадської думки - відкритість для фізичних та юридичних осіб, їх об'єднань дій регуляторних органів на всіх етапах регуляторної діяльності, обов'язковий розгляд регуляторними органами ініціатив, зауважень та пропозицій, наданих у встановленому законом порядку фізичними та юридичними особами, їх об'єднаннями, обов'язковість і своєчасність доведення прийнятих регуляторних актів до відома фізичних та юридичних осіб, їх об'єднань, інформування громадськості про здійснення регуляторної діяльності[5].

Законом легалізується ринок віртуальних активів, запроваджується комплексне регулювання правовідносин, що виникають у зв'язку з обігом віртуальних активів в Україні, визначаються права та обов'язки учасників ринку віртуальних активів, засади державної політики у сфері обігу віртуальних активів.

Звертаємо увагу, що Закон набере чинності лише з дня набрання чинності Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування операцій з віртуальними активами».

Таким чином, ми можемо зрозуміти усю нагальність розвитку криптосфери в Україні. Адже це сфера, яка є новою, але її розвиток можна порівняти зі сніговою лавиною: щодня з'являються нові монети, терміни та інші поняття. Діяльність у цій сфері повинна проводитися у рамках закону. Під час повномасштабної війни саме у криптовалюти здійснювалися значні пожертви армії та вимушено переселених особам. Новий виток свого розвитку дана сфера отримує саме завдяки її офіційній легалізації. Криптовалюта стає одним з засобів оплати та грошового обороту.

Список використаних джерел

1. Мандрик В., Мороз В. Законодавче регулювання обігу криптовалют в Україні. Проблеми та перспективи їх розвитку. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2019. № 4. С.29-35
2. Арутюнян Е. Крипта під час війни: зброя чи порятунок? URL: <https://mind.ua/openmind/20241123-kripta-pid-chas-vijni-zbroya-chi-poryatunok>
3. 3.Пальчевський І. Як працює ринок криптовалют в Україні. URL: <https://finclub.net/ua/analytics/yak-pratsiuie-rynok-kryptovaliut-v-ukraini.html>
4. Болтян О. Свіфт-розрахунки у крипті — Visa готує платіжну революцію. URL: <https://zn.ua/ukr/finances/svift-rozrakhunki-u-kripti-visa-hotuje-platizhnu-revoljutsiju.html>
5. Про віртуальні активи: Закон України від 17.02.2022 р. № 2074-IX. Дата оновлення: 15.03.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>